

Landbruget i 1939.

Nogle Betragtninger ved Aarsskiftet.*)

Af Sekretær Axel Nielsen.

Ligesom Aaret 1914 for alle nulevende staar som den store Milepæl i den nyeste Tids Historie: Aaret, hvor Verdenskrigen begyndte, hvor en rolig Udviklingsperiode brat afsluttedes, saaledes vil Aaret 1939 sikkert ogsaa faa sin uhyggelige Klang af Krig og Vold.

For de fleste kom Krigsudbruddet som et lammende Chok, selvom Overraskelsen næppe var paa Højde med 1914's. I mange Henseender betegnede Krigserklæringerne ogsaa kun den jævne Overgang fra en Fredstilstand præget af Krigsforberedelser til en — i hvert Fald hidtil — uventet fredelig Form for aaben Krig. Derfor blev Virkningerne ogsaa i Begyndelsen mindre følelige, end de fleste paa Forhaand havde tænkt.

Danmark og dansk Landbrug gør dog sikkert klogt i at regne med, at den tunge Ende af Vanskelighederne staar tilbage. Der er, som Ugerne gaar, en stadig tydeligere Tendens til Skærpelse af de Skranker og Farer, der moder den fra Danmark kommende Landbrugs-Eksport. Med en let Omskrivning af en allerede før Krigen velkendt satirisk Sætning kan man sige, at de krigsførende Stormagter synes fast besluttede paa at slaas, omend ikke til sidste Mand, saa dog til sidste Neutrale!

Landbrugets Eksportforhold.

Under disse Forhold maatte Transporten af Landbrugsvarer over Nordsoen møde betydelige Vanskeligheder, men herom kommer der forholdsvis lidt frem. Et

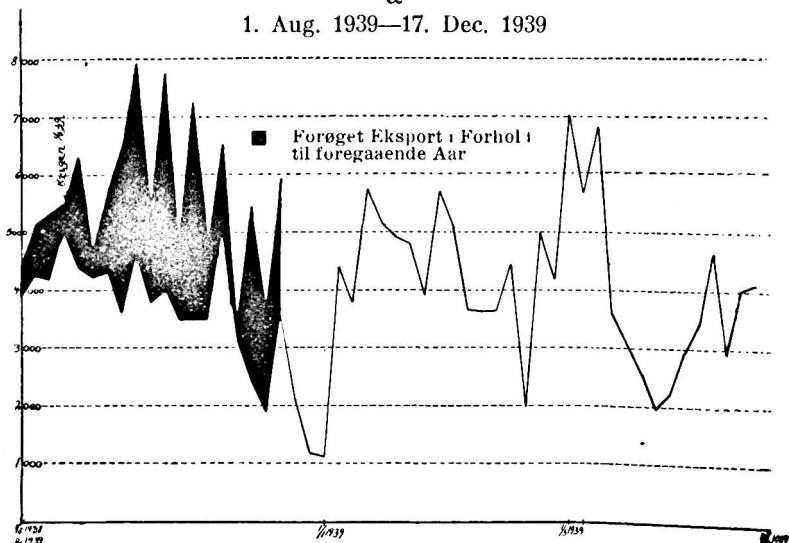
*) Naar denne Artikel i Aar fremtræder med ny Forfatter, bør maaske understreges, at de deri fremsatte Betragtninger selvsagt som hidtil alene staar som Udtryk for Forfatterens personlige Opfattelse.

Eksporten af levende og slagtet Kvæg. (1000 Stk. pr. Uge.)

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

&

1. Aug. 1939—17. Dec. 1939

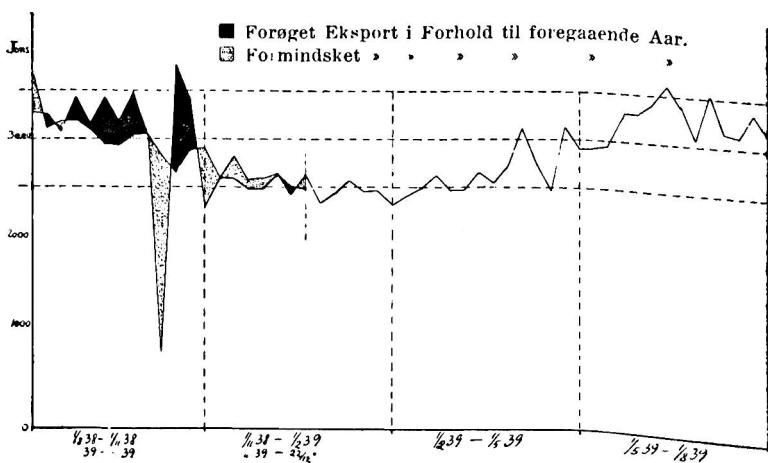

Smørekseptens Størrelse (Tons pr. Uge).

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

&

1. Aug. 1939—17. Dec. 1939

vist Maadehold med, hvad der siges og skrives i et neutralt Land er ganske naturligt, men utvivlsomt vilde dog saglig og nøgtern Besked om Sagernes virkelige Stilling i mange Tilfælde være at foretrække for det Utal af Rygter og Forlydender fra »absolut paalidelig Kilde«, som By og Land med korte Mellemrum oversvømmes af.

Mineriarc, U-Baadskrig og deraf følgende høje Krigsforsikringer har naturligvis vanskeliggjort Eksporten, men de vedføjede Kurver over Danmarks Udførsel af Smør, Flæsk og Æg i Tiden fra 1. August 1938 viser, at fraregnet en enkelt Uge i Begyndelsen af Oktober 1939, har Forstyrrelsen dog været relativt ringe. Foreløbig synes Eksporten mere truet indefra af Produktionsindskrænkning, og der kan i denne Forbindelse være Grund til at gøre opmærksom paa den stærke Forøgelse af Eksporten af levende og slagtede Kreaturer. Under Forudsætning af, at Hjemmeforbruget af Kød er nogenlunde uændret, vil der i Mereksportens Størrelse være et Maal for det Tempo, Produktionsindskrænkningen paa Kvægbrugets Omraade har antaget.

Smørekseporten. En Sammenligning mellem Eksporten af Smør i de sidste Maaneder af 1939 med de sidste Maaneder i Fjor viser, at der bortset fra den sædvanlige sæsonmæssige Nedgang endnu kun er en beskedent Formindskelse af den egentlige Udførsel. Imidlertid var Eksporten i Fjor paavirket af Mund- og Klovesygen og desuden hengaar nogen Tid, før Bortsalg af de ringeste Malke over større Indflydelse paa Eksporten.

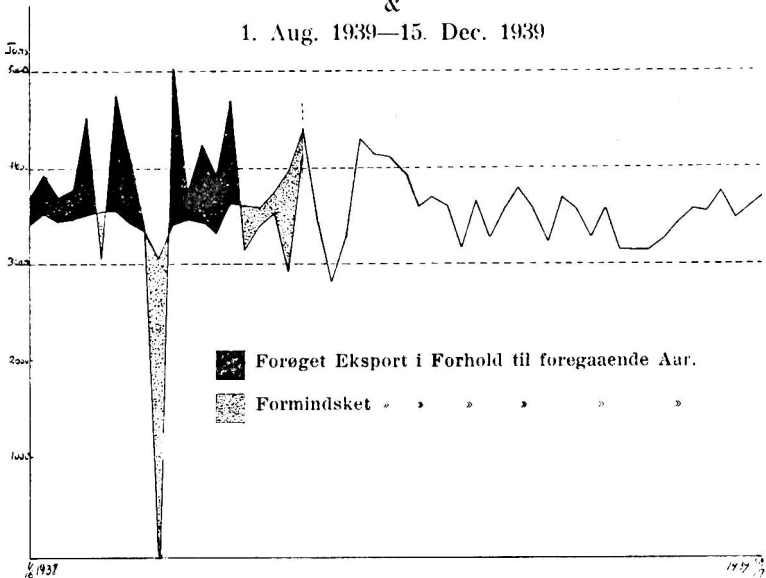
Ligesom for nogle Aar siden tales der nu igen om, at Besætningerne skal reduceres fra den daarligste Ende. Dette er imidlertid noget lettere sagt end gjort. En af Landhusholdningsselskabets drifts- og erhvervsøkonomiske Udvalg dengang foretagen Undersøgelse viste, at en Bortskæring af 10 pCt. af de Dyr, der i et Aar havde givet det ringeste Mælkeudbytte, og som laa meget langt under Gennemsnittet, kun gav en Forhøjelse af de resterendes Gennemsnitsydelse i det følgende Aar paa ca.

Flæskeeksportens Størrelse (Tons pr. Uge).

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

&

1. Aug. 1939—15. Dec. 1939

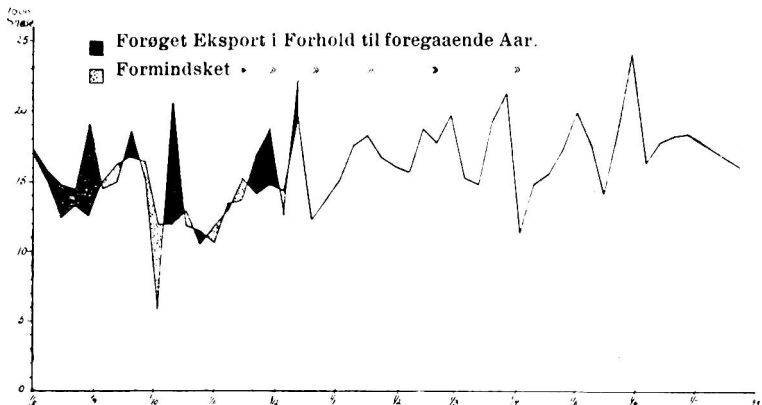

Ægeksportens Størrelse (1000 Snese pr. Uge).

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

&

1. Aug. 1939—15. Dec. 1939

2 pCt. Enhver vil selvfølgelig forsøge at skille sig af med de daarligste Dyr, men det bør ikke antages, at dette i nogen særlig stor Udstrækning bevirker, at de tilbageblevne er mere rentable. Var Sagen saa enkel og ligetil, vilde Kvalitetsforbedring være en lettere Sag, og Fremgang opnaas hurtigere, end Tilfældet er.

Flæsk eksporten. En Betragtning af Kurven for Eksportens Størrelse giver ikke Anledning til mange Bemærkninger, idet denne ikke er afveget nævneværdigt fra det foregaaende Aar, hvilket naturligvis har sin Forklaring i Englands Begrænsning af Importen indtil Begyndelsen af September.

Æg eksporten har som i det foregaaende Aar haft noget stigende Tendens. I Tiden fra 1. September er Afvigelserne fra i Fjor dog kun smaa.

Kreatureksporten. Kurverne omfatter baade slagtet og levende Kvæg. Udførselen har i de senere Maaneder ligget højt over det tilsvarende Tidsrum i 1938.

Landbrugets Handelsaftaler.

Eksporten af saavel Flæsk som Smør til vore Hoved-aftagerlande Tyskland og England er fortsat baseret paa **Handelsaftaler**, der ogsaa var gældende i Fjor. Der er dog flere Gange sket Ændringer ved Tillægsbestemmelser eller -overenskomster.

For Englands Vedkommende gælder stadig Traktaten af 1936, der er forlænget paa ubestemt Tid. Ved en Tillægsoverenskomst af 21. December 1938 ændredes Baconkvotaen paa 62 pCt. til en Kvota paa 68,95 for Bacon og en særlig Kvota for Skinker paa 0,4 pCt.

Efter Krigens Udbrud ophævede England den 7. September Baconkvotaen fuldstændig og gav dermed Importen fri. Denne Foranstaltning fra engelsk Side er ikke her blevet modtaget med den Begejstring, som man ved Kontingenteringens Indførelse vilde have troet, at en Ophævelse vilde bevirke. Aarsagen hertil ligger lige for.

Samtidig indførte England nemlig Maksimalpriser for Bacon — som for Smør og Æg — og desuden vil den vanskelige Situation med Hensyn til Tilførsel af Korn i Forbindelse med den højere Kornpris utvivlsomt forhindre Danmark i at høste økonomisk Fordel af Kontingenteringens Ophævelse. Umiddelbart efter, at Meddelelsen naaede Danmark, drøftede Landbrugsraadet og Landbrugsministeren Svinereguleringens Skæbne under de ændrede Forhold, og der var Enighed om at bibeholde Reguleringen i hvert Fald foreløbig. Umiddelbart før Jul vedtog Rigsdagen en ny Svinereguleringslov, der er ændret for de mest omstridte Punkters Vedkommende. Iøvrigt har Forholdene ligget saaledes, at Svinekortordningen i indeværende Efteraar for en kortere Tid har kunnet sættes helt ud af Kraft.

Handelsaftalen med Tyskland hviler fortsat paa Grundlaget fra 1937 med kvartalsvise Aftaler angaaende Importens og Eksportens Størrelse. Der aftaltes følgende Eksportbeløb i

	1938	1939
Januar	79	88
April	82	90
Juli	73	90
Oktober	82	95
Ialt	316	363

Indenlandske Reguleringsforanstaltninger.

Foruden den Regulering af Produktion og Eksport, som vore Handelsaftaler med England, Tyskland, Italien og flere andre Lande har medført, er der siden Krigens Udbrud kommet en lang Række Foranstaltninger vedrørende Produktion, Import, Eksport og Forhandling. Det vilde blive for omstændeligt at gennemgaa alle disse Bestemmelser i Detailler, men vedføjet gives en gruppevis opdelt Oversigt over den Række af Love med dertil knyttede Bekendtgørelser, der indtil nu fastlægger Rammerne omkring vore vigtigste Import- og Eksportvarers Omsætning.

Bestemmelser vedrørende Korn- og Foderstoffer o. l

- 24/8. Forbud mod Udførsel af Foderstoffer.
- 26/8. Forbud mod Udførsel af Korn.
- 4/9. Bekendtgørelserne af 24/8 og 26/8 afløses af et udvidet Forbud mod Udførsel, hvorunder inddrages Mel, Gryn m. v., Majs og Frø.
- 4/9. Pligt til at hjemføre allerede indkøbte Partier Korn og Foderstoffer.
- 7/9. Iblandingsprocenten for dansk Hvede nedsættes fra 50 til 30 pCt.
- 9/9. Forbud mod Opfodring af Rug og Hvede.
- 12/9. Maximalpriser for Korn, gældende til 1/9-1939, faar Tilslutning i det erhvervsøkonomiske Raad.
- 15/9. Kornnævnet nedsættes.
- 15/9. Mel- og Brødnævnet nedsættes.
- 16/9. Bekendtgørelse angaaende Maximalpriserne:
Rug	Kr. 19.—	for 118 Pund hollandsk
Hvede	» 18.—	» 128 » »
(Sædekorn undtages dog herfra)		
Byg	Kr. 17.—	for 112 Pund hollandsk
(Maltbyg undtages)		
Havre	» 17.—	» 85 » »
- For Rug, Hvede, Byg og Havre medfører 2 Pund Over- eller Undervægt et Tillæg, henh. Fradrag, paa 20 Øre pr. 100 kg.
Blandsæd	Kr. 17.—
Majs	» 16.—
- Maximalpriserne forhøjes med 10 Ore pr. Md. fra 1/11.
Handelstillæg maa højst være 85 Øre pr. 100 kg + 25 Øre ved Videresalg.
- 16/9. Lov om Afgift paa Hvede og Hvedemel.
- 16/9. I Medfør heraf Bekendtgørelse om en Afgift paa 3 Kr. pr. 100 kg Hvede, der formales, og 4,30 Kr.s Afgift paa indført Mel. Pengene indgaar i en Fond under Landbrugsministeriet og anvendes til Nedsættelse af Rugbrødsprisen. Tilskud fra 18/9: 5 Kr. pr. 100 kg formalet, groft Rugmel og Rugsigtemel.
- 16/9. Maximalpriser paa Mel og Brød.

- 23/9. Oprettelse af Centralkontoret for Korn og Foderstoffer til at forestaa hele Importen af Korn og Foderstoffer. Centralkontoret faar Monopol paa Indførselen. Samtidig fastsættes Maximalavancer baade for Salg fra Importør til Forhandler og fra Forhandler til Forbruger henh.:
- 85 Øre og 35 Øre pr. 100 kg for Foderkorn og
125 » » 60 » » 100 « « Oliekager
+ dokumenterede Omkostninger.
- 23/9. Brødkornskontoret oprettes. Tilsvarende Beføjelser for Brødkorns Vedkommende som de Centralkontoret tillagte for Korn og Foderstoffer.
- 23/9. Staten overtager alle Beholdninger af Majs og Foderkorn af Høst 1938 samt alle Beholdninger af Majs under den i Bekendtgørelsen af 4/9 omhandlede Hjemtagelsespligt.
- 4/10. Kartoffelnævnet nedsættes.
- 11/10. Udvidet Bekendtgørelse angaaende Forbudet mod Opfodring af Rug og Hvede; bl. a. undtages fra Forbudet Partier, der er af daarlig Kvalitet. Desuden frigives Rug fra Ejendomme under 3 000 Kr.s Ejendomsskyld, og Hvede fra Ejendomme under 6 000 Kr.s Ejendomsskyld, samt 10 pCt. af Hveden fra alle Ejendomme.
- 24/10. Tillægsbestemmelse til Bekendtgørelsen af 23/9 angaaende Statens Overtagelse af Majs og Foderkorn af Høst 1938: Alle Lagre under 5 Tons af hver af de to Kategorier frigives.
- 27/10. Tillæg til Bekendtgørelsen af 11/10 forhøjer Grænsen for Ejendomsstorreiser, hvor Hvedeavlens kan opfodres paa Ejendommen, indtil 10 000 Kr.s Ejendomsskyld.
- 25/10. Udvidelse af Bekendtgørelsen af 16/9 angaaende Afgift paa Hvede til Nedsættelse af Brødprisen. Den nye Bekendtgørelse fastsætter ogsaa Tilskud til Hvedemel (4,00 Kr. pr. 100 kg) og Iblanding af 10 pCt. Hvedemel i Rugmel.
- 25/11. Ny Bekendtgørelse angaaende Maximalpriser paa Brød til Afløsning af Bekendtgørelsen af 16/9.
- 1/11. frigives alle de med Bekendtgørelsen af 23/9 overtagne Beholdninger under 10 Tons af Majs og Foderkorn fra 1938 samt 10 Tons af alle større Beholdninger. Den frigivne Majs maa kun benyttes til Fjerkræfoder.
- 30/11. Ny Lempelse af Forbudet mod Opfodring af Rug og Hvede. Nu kan ogsaa Rug og Hvede tærsket efter 11/10 faas frigivet til Opfodring, naar det er uegnet til Brødkorn.

Bestemmelser vedrørende Husdyrproduktionen.

- 7/9. England ophæver Baconkvotaen.
- 9/9. Landbrugsraadet og Landbrugsministeren enes om, at Svine-reguleringen alligevel fortsættes.
- Oprindelsescertifikater kræves af England for alle Varer — ogsaa Landbrugsvarer, men Bestemmelsen ophæves kort efter for Fødevarer.
- 30/9. Udførselsforbud for Mælk, Fløde, Mælkederves, Fedt og Talg (samt Grønsager). Tilladelse gennem Valutacentralen.
- 30/9. Passersedler indføres for Kartoffler, Ost og slagtet Fjerkræ. Regulering gennem henh. Kartoffelexportudvalg, Osteexportudvalg og Fjerkræexportudvalg.
- 4/10. Hudenævnet nedsættes.
- 14/10. Bacon og andre Kødvarer af Svin inddrages under en lignende Passerseddelordning, som den 30/9 omtalte. Administration: Baconudvalget.
- 4/11. Svinekortordningen sættes ud af Kraft i Ugen 6.—11. November 1939.
- 25/11. Tilsvarende Bestemmelser vedrørende Passersedler som for Bacon (14/10) og for Kartoffler, Æg og slagtet Fjerkræ (30/9).

*Forskellige andre Bestemmelser vedrørende Produktion,
Ind- og Udførsel.*

- 24/8. Forbud mod Udførsel af en lang Række Varer, hvoriblandt: Huder og Skind, Gødningstoffer, m. v.
- 1/9. Listen over Udførselsforbud af 24/8 udvides yderligere.
- 2/9. Bemyndigelseslov for Handels- og Landbrugsminister, hvorefter Det erhvervsøkonomiske Raad nedsættes.
- 9/9. Listen over Udførselsforbud udvides.
- 19/10. Det erhvervsøkonomiske Raad nedsætter en Prisnoteringskomite paa 8 Medlemmer. Komiteen har dog ingen Bemyndigelse overfor Salg til Udlandet.
- 10/11. Den andet Sted omtalte »Udligningslov« paa 6 pCt. af Exportprisen og 2 Kr. i Fragttilskud pr. 100 kg Korn.

Landbrugsareal og Høstudbytte.

Selv om det let ved dette Aars Slutning gaar saadan, at allo Begivenheder før 1. September synes at ligge noget fjernt, er det dog de $\frac{2}{3}$ af Kalenderaaret og tilmed den for Landbrugsproduktionen vigtigste Del, der ligger forud for 1. September. I det efterfølgende Afsnit skal gives en kort Oversigt over Markproduktionen. Da der senere paa Aaret her i Tidsskriftet vil fremkomme den sædvanlige Oversigt over »Planteavl i 1939«, skal kun Hovedtræk fremdrages, medens der f. Eks. angaaende de forskellige Produktionsvilkaar i Landets forskellige Egne maa henvises til denne Artikel.

Ligeledes vil som sædvanlig fremkomme Oversigter over Husdyrbruget og Mejeribuget i det forløbne Aar, hvortil for disse Emners Vedkommende i Hovedsagen maa henvises.

Det vil ses, at 1939 udviser en Formindskelse af Kornarealerne paa ca. 4 000 ha, men indenfor Gruppen Kornafgrøder er Forskydningerne ret store: Rugarealet er gaaet ned med 10 200 ha, Bygarealet er vokset med 15 900 ha, medens Blandsædarealet er formindsket med 4 200 ha og Havrearealet med 4 300 ha.

Rodfrugtarealet er formindsket med ca. 8 000 ha, men ogsaa her er Forskydningerne indenfor Grupperne væsentlig større. Mærkelig nok falder næsten al Nedgangen paa Kartoffelarealet, idet dette er formindsket med ca. 11 000 ha fra 79 til 68 Tusinde ha. Sukkerroer til Foderbrug, der fra en beskeden Begyndelse gennem nogle Aar beslaglagde et stigende Areal, er nu atter paa retur. Dersom Aarsagen hertil havde været en Tilbagevenden til de tørstoffattige Kaalroer og Runkelroer, vilde det have været en meget beklagelig Udvikling. Imidlertid opvejes Nedgangen paa ca. 1 200 ha i denne Gruppe adskillige Gange af Stigningen i Arealet med Foder-sukkerroer paa 13 200 ha, fra i Fjor 29 800 til i Aar 43 000. Forklaringen herpaa er naturligvis de nye tørstoffrige Fodersukkerroer.

Landbrugsarealets Benyttelse og Høstudbyttets Størrelse i 1939.

	1939		1938	
	Areal 1000 ha	Høstudb. Mill. A.-E. (Kær og bytte)	Areal 1000 ha	Høstudb. Mill. A.-E. (Kær og bytte)
Kornarealerne:				
Hvede	131	4,1	132	4,6
Rug	135	2,5	145	2,8
Byg	413	12,4	397	13,6
Havre	371	8,5	375	9,5
Blandsæd	298	6,3	302	7,2
Ren Bælgsæd	3		4	
Ialt	1351	33,8	1355	37,7
Kartofler	68	2,6	79	3,3
Foderroer:				
Gulerødder	5	0,2	4	0,1
Runkelroer	140	10,3	148	9,6
Fodersukkerroer	43	3,2	30	2,1
Kaalroer	189	11,6	189	11,6
Turnips	12	0,4	14	0,6
Sukkerroer til Foder- forbrug	20	1,6	21	1,6
Ialt	477	29,9	485	28,9
Sukkerroer til Fabrik	38	3,8	38	3,0
Cikorierødder	(0,5)		(0,4)	
H ø :				
Kløver og Græs (til Høslæt)	237	6,4	227	6,6
Ialt		73,9 Mill. A.-E.		76,2 Mill. A.-E.
Kløver og Græs (kun til Græsning)	460		468	
Grønfoder	8		8	
Lucerne	19		18	
Ialt	724		721	
Andre Høstarealer:				
Frø	39		34	
Boghvede, Spergel, Hør, Hamp o. a.	2		2	
Brakarealer:				
Helbrak	14		14	
Halvbrak	17		19	
Ialt	2662		2668	

Frøarealerne er steget med 5 200 ha, d. v. s. med ca. 15 pCt. — en uundgaaelig Virkning af gennemgaaende gode Frøpriser i et Par Aar.

Græsmarksarealerne viser en Forskydning paa en halv Sned Tusinde ha fra Afgræsning til Høsket, men Grænsen mellem disse Arealer er selvsagt meget uskarp.

Høstudbyttet har i Henhold til den umiddelbart for Jul udsendte, foreløbige Opgørelse været 73,9 Mill. Afgrøde-Enheder mod 76,2 i Fjor. Heri er ikke medregnet Udbyttet af Halm eller Græsning. Tallene herfor plejer at ligge omkring henholdsvis 10 og 25—30 Mill. A.-E. Det samlede Høstudbytte vil formentlig komme til at ligge omkring ca. 110 Mill. A.-E.

Tilbagegangen i Høstudbyttet sammenlignet med i Fjor falder næsten udelukkende paa Korn, hvilket i mindre Grad skyldes daarlig Høst i Aar end Rekordhøst i Fjor. Kartoffelhøsten var ca. 20 pCt. lavere end i Fjor, men Aarsagen hertil maa først og fremmest søges i den 15 pCt.s Nedgang i Arealet. Roeafgroderne og specielt Høsten af Sukkerroer og Fodersukkerroer var væsentligt større end i Fjor — førstnævnte paa Grund af stort Høstudbytte pr. Areal-Enhed, sidstnævnte navnlig paa Grund af det stærkt stigende Areal. Høstudbyttet af Hø var nogenlunde som i Fjor.

Aaret 1939 frembød saaledes hverken med Hensyn til Areal eller Udbytte overvældende store Forskydninger sammenlignet med i Fjor, men der er dog i Betragtning af saavel Ernærings- som Fodringssituationen Grund til at holde sig de væsentligste af disse Forskydninger for Øje: Rugareal ÷ 10 200 ha, Bygareal + 15 900 ha, Kartoffelareal ÷ 11 000 ha, Fodersukkerroeareal + 13 200 ha.

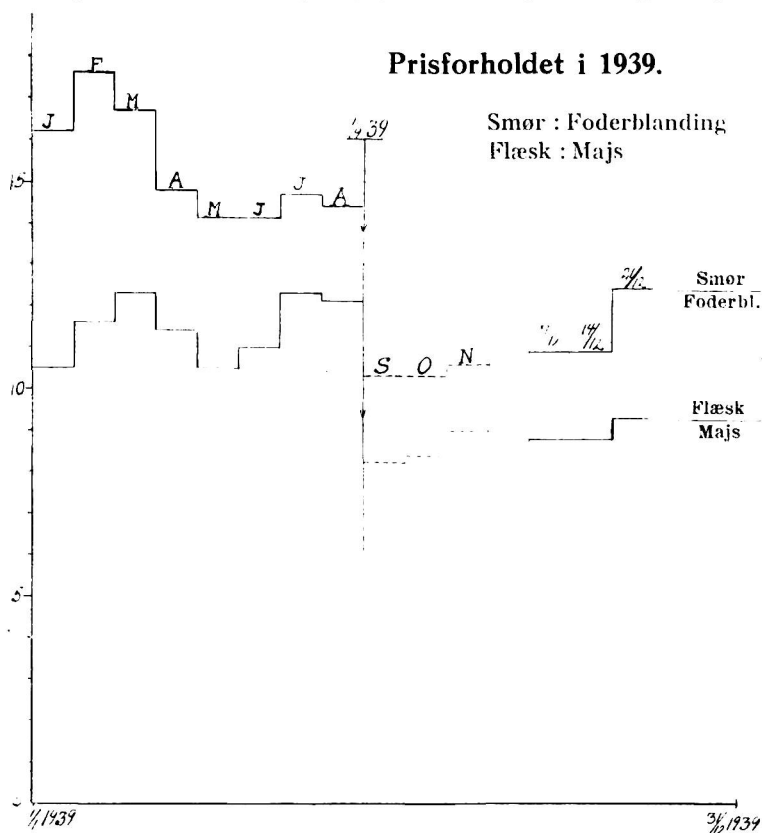
Dette Aars Besaaing af Vintersædsarealer skete under Paavirkning af de indførte Maksimalpriser og af stærkt stigende Priser paa indkøbte Fodermidler. Forhaabentlig har den kraftige Appel, der fra mange Sider lod om at vise Samfundssind bevirket, at der er blevet tilsaaet større

Arealer med Brødkorn, end Prisforholdene egentlig opmuntrede til, og forhaabentlig bliver Vinterkulden ikke alt for haard ved den unge Vintersæd.

Var det mon ikke rigtigst at skaffe sig et Overblik over Situationen en Gang i Løbet af Vinteren i alt Fald for Rugens Vedkommende, hvis der alligevel er andet, der skal tælles?

Landbrugets Driftsresultat i 1939.

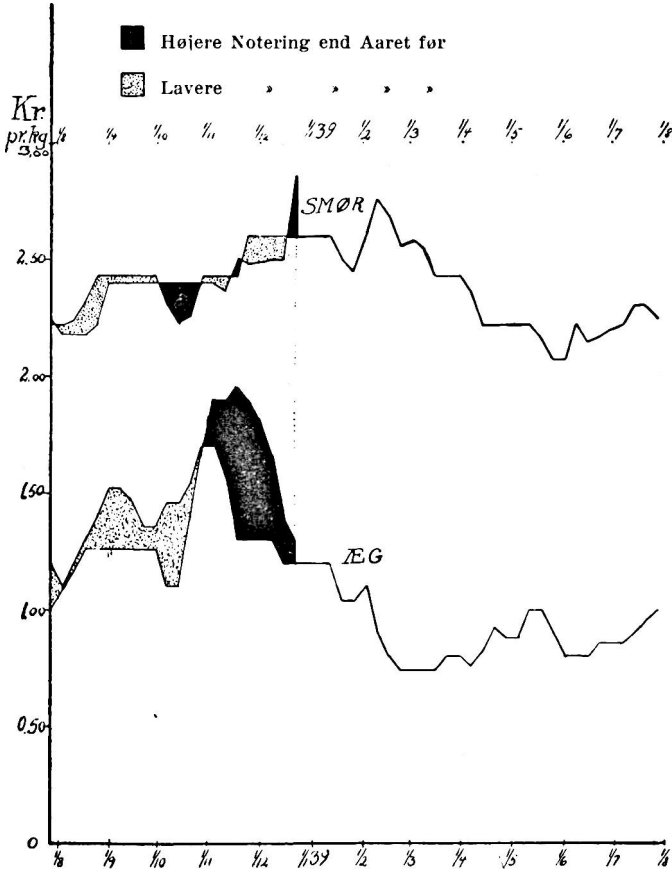
Talmæssig Støtte for Betragtninger vedrørende det økonomiske Resultat af Landbrugets Arbejde i 1939 maa hovedsagelig søges i »Foreløbig Oversigt over Landbrugets Driftsresultat i 1938—39«, som Det landøkonomiske Driftsbureau udsendte for et Par Maaneder siden.

Smørnotering og Ægnotering.

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

1. Aug. 1939—21. Dec. 1939

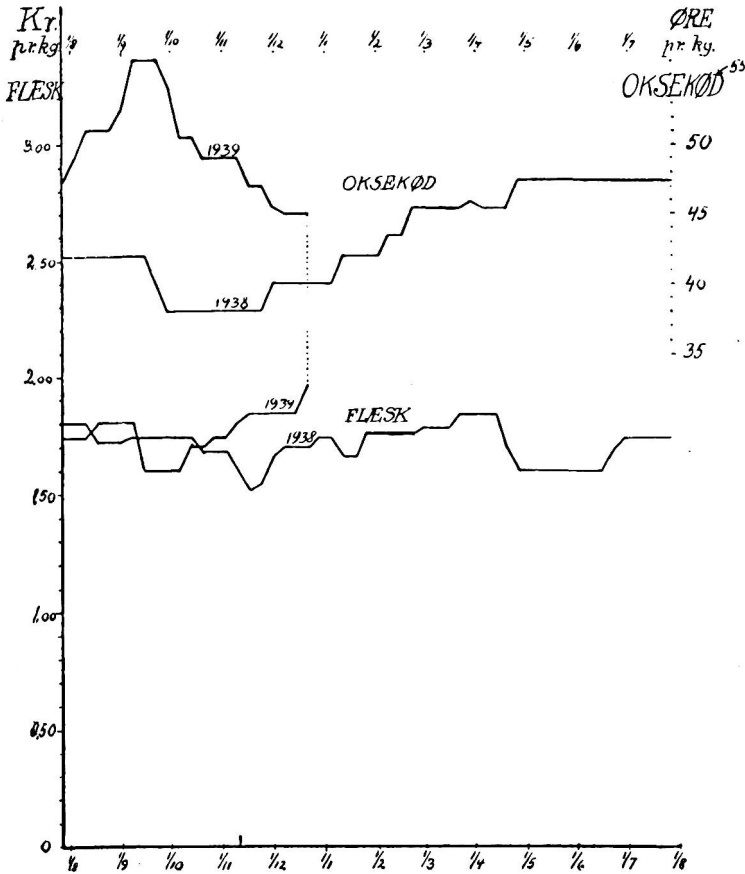
Beretningen har imidlertid været gennemgaaet ret udførligt i Hæfte 11 af T. f. L. 1939, hvorfor her kun kort skal refereres dens Hovedresultat.

Forrentningsprocenten af den bogførte Kapital var 4,2 pCt. mod 4,5 pCt. i det foregaaende Aar. De tilsvarende Tal beregnet paa Handelsværdien var 3,3 pCt. og 3,6 pCt. Da de 200 Regn-kaber, der ligger til Grund for den foreløbige Beretning, senest er afsluttet 1. Juli 1939, ligger

Flæskenotering og Oksekødnotering.

1. Aug. 1938—1. Aug. 1939

1. Aug. 1939—21. Dec. 1939

en væsentlig Del af Aaret efter Regnskabernes Afslutning.

Friserne for Landbrugsvarer.

Prisudviklingen i Aarets sidste Maaneder har naturligvis øvet Indflydelse paa Driftsresultatet for Kalenderaaret, og vedføjede grafiske Fremstillinger af Prisudviklingen i 1939 vil kunne bidrage til Belysning af, om Re-

sultatet for K a l e n d e r a a r e t 1939 kan ventes at ville stille sig bedre eller daarligere end for R e g n s k a b s - a a r e t 1938—39.

Den grafiske Fremstilling af Prisforholdet mellem Smør og Foderblanding og mellem Flæsk og Majs viser tydeligt, at Prisudviklingen ikke har været gunstig for Landbruget. Først da Englandsdelegationen kort for Jul vendte hjem, fremkom et prismæssigt Lyspunkt: Smørprisen kunde som Følge af de trufne Aftaler forhøjes med en Snes Øre, medens Flæskeprisen forhøjedes 12 Øre pr. kg. Den grafiske Fremstilling af Forholdet mellem S m ø r og K r a f t f o d e r og mellem F l æ s k og M a j s fik et lille Skub opefter, men endnu mangler der meget i Genoprettelse af Prisforholdene fra Aarets første Halvdel.

Hvis der har været nogen, der drømte om, at Krigens Udbrud skulde være Signalet til, at Dansen om Guldkalven paany kunde begynde, maa der være fulgt en ublid Opvaagnen efter med Erkendelse af, hvad det er for en kold og nøgtern Verden, vi nu lever i. Ingen ønsker vel forøvrigt nogen Gentagelse af sidste Krigs Penge- rigelighed, og de Eftervirkninger, der i Aarene 1920—22 og 1925—27 kom over det danske Landbrug, huskes endnu ganske tydeligt, ja, er egentlig endnu ikke overvundne.

Faren ved Pengerigelighed.

Det er imidlertid et stort Spørgsmaal, hvordan man, hvis Krigen trækker i Langdrag, undgaar en stærk Nedgang i Besætningerne og i Beholdningerne med en dertil — i alt Fald nogenlunde — svarende Forøgelse af de likvide Midler. Hvorledes vil man forhindre, at disse Beholdninger spises op i de for Landbruget trange Tider, som vedblivende synes at skulle være fremherskende. Efter sidste Krig var alle enige om, at de ved Fornindskelse af Besætninger og Beholdninger indvundne Kontanter burde have været bevaret til Genindkøb efter Krigens Slutning, men er noget saadant i det hele taget muligt? Er Sandheden ikke den, at disse Kontanter, hvis

de bevares, uundgaaeligt forringes i Værdi. Staar man til den Tid med mange Penge over for faa Varer, kan dette kun føre til en Prisstigning paa disse Varer — et velkendt Fænomen i de to første Efterkrigsaar 1919 og 1920. Hvis alle de den Gang foraarsagede Skader skal undgaas efter denne Krig, maa hertil sigtende Foranstaltninger utvivlsomt iværksættes paa et tidligt Stadium.

Een Vej til Undgaaelse af de nævnte Kalamiteter synes ligetil: Dersom man kunde undgaa selve Aarsagen, nemlig Indskrækning i Besætninger og Beholdninger. For en rent umiddelbar Betragtning skulde Tiden til Produktionsformindskelse ikke synes at være den rette, thi under en Krig vil der sædvanligvis blive Brug for større Mængder af næsten enhver Vare end under normale Forhold. Tilmed er der ikke hidtil sket saa afgørende Begrænsninger i Danmarks nødvendige Tilførsler af Produktionsmidler til Landbruget, at dette paatvinger os en hurtig iværksat Produktionsindskrækning. Hvilken Betydning for Afsætningen den bebudede engelske Rationering af Smør og Bacon vil faa, er det endnu svært at vurdere.

De høje Oliekagepriser.

I Modsætning til de flestes Forhaandsforventninger synes det imidlertid foreløbig ogsaa i mindre Grad at skulle blive Mængden end Prisen, dels paa Produktionsmidlerne, dels paa Færdigvarerne, der vil medføre Besætningsreduktion. Prisudviklingen har imidlertid som foran nævnt været Landbruget ugunstig hidtil, og ingen kan med Rimelighed forlange, at den enkelte Lændmand af Samfundshensyn skal opretholde en Produktion, der er direkte tabgivende for ham selv. Da imidlertid en meget væsentlig Del af Prisforhøjelsen paa Oliekager skyldes forhøjet Fragt og Krigsforsikring, der antagelig for Størstedelen vender tilbage til Landet, skulde det samfundsmæssigt være særdeles forsvarligt med Statsmagtens Hjælp at holde Foderstofpriserne nede for at bevare Produktionen. Hvis de 5—6 Øre, som Foderblan-

ding koster mere end indenlandsk Korn, væsentligt skyldes Fragt og Forsikring, er en Erstatning i Kvægets Foder af Oliekager med hjemmeavet Korn en samfundsmæssig meget daarlig Forretning, idet Kornets Indhold af det vigtige Næringsstof, Protein, ligger langt lavere.

En forøget Kornanvendelse til Kvægets Kraftfoder maa iøvrigt i det lange Løb — da vi ingenlunde har Overskud af Korn — medføre enten en Nedgang i Svine- og Hønsesætningerne eller i Kvægbesætningerne. Under de herskende Prisforhold utvivlsomt det sidste. Valutamæssigt og samfundsmæssigt maa det være en Udvikling, som det er vigtigt at dæmme op for. Men hvorledes?

Produktionsprisen for Smør.

Der tales jævnlgt om at skaffe Landbruget Produktionspriser for sine Varer, og der tænkes hermed nærmest paa Smørproduktionen. Det Beløb, som man for Tiden beregner som Produktionsprisen, er Kr. 3,72 pr. kg Smør og ligger Kr. 1,12 over den senere Tids Notering, d. v. s., at der vilde kræves et Tilskud paa rundt 200 Mill. Kr. til Opnaaelse af en saadan Gennemsnitspris for Eksportsmør og Hjemmeforbrug. Hvis Smørproduktionen virkelig behøvede et saadant Tilskud for at videreføres paa rentabel Basis, vilde der med Rette kunne rejses Kritik herimod, idet et Tilskud paa 200 Mill. Kr. til en Produktion, hvis Værdi efter Verdensmarkedsprisen ikke andrager mere end ca. 500 Mill. Kr., maa rejses Tvivl om selve Produktionens Berettigelse.

Selv om der principielt næppe kan rejses Indvendinger mod Kravet om Produktionspris for Smørproduktionen, ligger Forholdene for Smørproduktionen alligevel næppe helt saa mørkt, som Forholdet mellem Kr. 3,72 og Kr. 2,60 lader formode. Det maa her erindres, at en meget væsentlig Del af det beregnede Tal Kr. 3,72 bestaar af beregnet Driftslederløn og beregnet Arbejdsvederlag for Familiens eget Arbejde; det sidste naturligvis navnlig paa de smaa Ejendomme. Dette bevirker, at Smørproduk-

tionen, selv om den ikke kan yde hverken fuld Forrentning eller fuld Arbejdsløn til Ejeren, alligevel godt kan være en væsentlig større Støtte for hans Økonomi end de saakaldte »rentable« Produktioner.

«rentable» og »urentable» Produktionsgrene.

Et Eksempel vil formentlig bedre end mange Ord belyse dette Forhold. Lad os f. Eks. antage, at en Mand har 30 Svin og 10 Køer, som han selv passer, og at ca. en Femtedel af hans Arbejdstid medgaar til Svinene, fire Femtedele til Køerne. Hvert Svin giver et regnskabsmæssigt Overskud paa Kr. 30,00 pr. Stk., medens hver Ko giver et regnskabsmæssigt Underskud paa Kr. 30,00 pr. Stk.

Føres Regnestykket ikke videre, faas et meget forvrænget Billede af Stillingen, thi lad os antage, at han for »Driftsledelse« af Svinene har faaet beregnet Kr. 400,00 og for Køerne Kr. 900,00, og som Arbejdslønnen for eget og Familiens Arbejde er paaført Regnskabet ialt Kr. 2 000,00 fordelt med Kr. 400,00 til Svin og Kr. 1 600,00 til Køer, hvorledes bliver da Facit? Svinene giver ham til Dækning af hans Udgifter — hvad enten disse bestaar af Renter eller privat Forbrug — et Overskud paa $30 \times 30 =$ Kr. 900,00, hvortil kommer Kr. 400,00 i Driftslederlønnen og Kr. 400,00 i Arbejdslønnen, ialt Kr. 1 700,00, Køerne giver Kr. 900,00 i Driftslederlønnen og Kr. 1 600,00 i Arbejdslønnen, ialt Kr. 2 500,00, hvorfra gaar Kr. 300,00 i beregnet Underskud, d. v. s. ialt Kr. 2 200,00. Det er med Køer som med Skibsfart: Der er skjulte Indtægter at medtage, naar Regnestykket skal opgøres rigtigt. Iøvrigt er Svinehold og Kohold ingenlunde uafhængige af hinanden, saa en Del af den enes »Rentabilitet« beror paa den andens Tilstedeværelse.

Selv om det skal indrømmes, at Sagen med en saadan Opstilling er sat stærkt paa Spidsen af Hensyn til Overskueligheden, er der — selv om Tallene bliver andre — dog ingen Tvivl om, at der i disse Forhold ligger en Forklaring paa Landmændenes »stædige« Fastholden ved

Smørproduktionen trods dens regnskabsmæssige Underskud Aar efter Aar.

Smørprisen og Udgiftsstigningen.

Dermed være ikke sagt, at Forholdene er holdbare, som de er, thi dette er langt fra Tilfældet. De stigende Arbejdsomkostninger og stigende faste Udgifter bevirker naturligvis, at den stærkt arbejdskrævende Produktion — Smørproduktionen — stilles stadig ugunstigere. Hertil kommer som foran nævnt de i Forhold til Smørprisen urimelig høje Oliekagepriser. Oliekagerne er en Forudsætning for Udnyttelse af de yderige Grovfoderafgrøder, og deres Værdi ved Omsætningen af disse Afgrøder er derfor vanskelig at opgøre i Penge. Imidlertid vil et Misforhold mellem Smørpriser og Oliekagepriser uvægerligt føre til, at der bruges færre Oliekager og formentlig endda færre, end det egentlig kunde betale sig at gaa ned til. Men Oliekagerne er den kontante Betaling ud af Ejendommen, og den maa der i trange Tider økonomiseres stærkt med.

Oliekagebesparelse ved Driftsomlægning.

En økonomisk forsvarlig Besparelse af Oliekager kan stort set kun opnaas ved Omlægning af Produktionen i Retning af mere æggehviderige Afgrøder. Hidtil har Forholdet imidlertid været det, at det var forbeholdt de faa at dyrke store Afgrøder af æggehviderige Planter, medens Flertallet af Landmændene kun har opnaaet utilfredsstillende Resultater derved. Maaske kan den nuværende kritiske Situation være medvirkende til at lære flere Landmænd end hidtil at overvinde Vanskelighederne ved Lucerne- og Sodlupin-Dyrkning. Der er næppe heller noget i Vejen for at erstatte en mindre Del af Oliekager med Korn, selv om det nok skal vise sig, at Kornet giver mere Kød paa Kroppen end Mælk i Spanden.

Under de nu herskende Forhold kan der næppe være Tvivl om, at der vil ske en vis Produktionsindskrænk-

ning, hvilket formentlig ogsaa er vel begrundet deri, at vi hidtil har maattet indkøbe F.-E. i Form af Korn udefra, og at noget saadant næppe er rentabelt med de for Tiden gældende Kornpriser. Her skal blot lyde en Advarsel imod en kritikløs Efterfølgelse af de, der siger: Med saadanne Krafftoderpriser maa vi indskrænke Besætningen saa stærkt, at vi kan undvære Krafftoderet. Det er sikkert kun de færreste, der er i Stand til paa økonomisk rationel Maade at gennemføre en dertil svarende Omlægning af Landbrugsbedriften, thi alene ved Ekstensivering kommer man ikke frem.

Produktionsindskrænkning — ekstensiv Drift.

Dansk Landbrugs Muligheder for ekstensiv Drift ligger meget daarligt. Enhver maa nøjes med den Jord, han har, og det er umuligt at gennemføre det, der i Virkeligheden er Betingelsen for en Ekstensivering, nemlig en Sammenlægning af smaa Bedrifter til større. Ekstensivt drevne Husmandsbrug er en Utopi, og det Samfund, der samtidig udstykker Jord og lægger Forholdene saadan til Rette, at den ekstensive Drift er mere lønnende end den intensive, fører en overordentlig kortsynet Politik. Ejerne (eller Lejerne) af de smaa Ejendomme bliver i saa Fald nærmest en Slags Statspensionærer med en lav Pension, f. Eks. i Form af et Par Procents Rentetilskud.

I et Land, hvor Jorden og dens Vækster er omtrent de eneste Raastoffer, burde alt i videst mulig Omfang baseres paa Dyrkning af de Afgrøder, der giver størst Udbytte af salgbare Varer pr. Arealenhed, hvad enten dette sker ved, at Afgrøden er direkte salgbar, eller ved, at den gennem Opfodring giver et salgbart Produkt.

Aarets Landbrugslovgivning.

Af den vigtigste Lovgivning paa det faglige Omraade skal nævnes: Voldgiftsloven for Handel med Husdyr (Lov af 15. Marts 1939), der har afløst Loven

af 1922. Den nye Lov indfører tvungen Voldgift i Stridigheder vedrørende Husdyrhandler, og samtidig indføres blandet Domstol med juridiske og læge Voldgiftsmænd sammen; forsaavidt altsaa samme Slutresultat som i den almindelige Retspeje, hvor der arbejdes med Ikke-Jurister som Meddomsmænd. Det ene Sted er man begyndt uden Jurister, det andet Sted alene med Jurister. Forhaabentlig medfører denne Ændring, at visse hittidige Ulemper ved Voldgiftsretternes Virksomhed fjernes, uden at nye opstaar.

En anden væsentlig Ændring bestaar i en Simplificering af Forretningsgangen i Tilfælde, hvor der har fundet Videreförhandling Sted. Paa flere andre Punkter indføres samtidig Ændringer f. Eks. med Hensyn til Vidneförsel, Appel o. s. v. Kun Forligsmægling sker uden juridisk Medvirken.

For at søge tilvejebragt Ensartethed i Kendelserne har Landbrugsraadet nedsat et særligt Udvalg, der ved Offentliggørelse af principielt vigtige Sager skal virke herfor, og hvor ogsaa Oplysning kan opnaas paa Forhaand om Kendelser i lignende Sager.

Lov om Handel med Foder- og Gødningstoffer samt Grundförbedringsmidler (Lov af 13. April 1938) med tilhørende ministeriel Bekendtgørelse af 24. Juni 1939 traadte i Kraft 3. Juli 1939. Den træder i Stedet for den gamle Lov fra 1898, der trængte haardt til Afløsning. Om den nye Lov har der først i Organisationerne og siden i Rigsdagen været langvarige Forhandlinger, og den nye Lovs Bestemmelser er da ogsaa blevet langt mere omfattende end de tidligere gældende.

Hertil kommer, at et helt nyt Omraade, nemlig Grundförbedringsmidler, er blevet inddraget under Loven. Det samme gælder Vitaminerne, der vel er et Fodermiddel, men dels er saa nye, at Loven af 1898 af gode Grunde ikke kunde medtage dem, dels kræver ganske særlige Analysemetoder.

Pladshensyn forhindrer iøvrigt at gaa nærmere ind paa Lovens Bestemmelser. Dog skal nævnes, at et af dens Formaal har været at sætte en Stopper for de ofte ret mirakuløst virkende Fodermidler o. lign., der med større eller mindre Mellemrum udbydes under velklingende Navne. Bestemmelserne om, at Varer, hvori er indblandet Skaller, skal kaldes Skalmel, og at Iblanding af Jordnødbælge (Jordnødklid) m. m. af lignende Art er forbudt, tilsigter ligeledes en Bortskæring af usunde Vækster paa den normale Handel med disse vigtige Landbrugs-Raavarer. Hertil tjener ogsaa Bestemmelserne om tvungen Opgivelse af, hvem der er Fabrikant, og af hvorledes Blandinger er sammensat.

Til de faglige Love maa ogsaa regnes Lov af 15. Marts om Laan til Opførelse af Aglebeholdere og Møddingssteder, der lidt misvisende kaldes »Lov om Staldhygiejne o. s. v.«. Lovens Formaal er, som dens Oprindelse — Raastofudvalget — antyder, Besparelse af Valuta til Gødningssindkøb. Samtidig med, at den gavner Samfundet, vil den antagelig ogsaa komme til at betyde en Fordel for Landmændene selv, hvad sikkert ingen har noget at indvende imod. Den stærke Udnyttelse af Loven tyder ogsaa paa, at den af Landmændene opfattes som et godt Tilbud, der er værd at tage imod. Pengene er utvivlsomt givet godt ud, da det er en fastslaaet Kendsgerning, at det betaler sig at opbevare Gødningen godt.

I Henhold til Loven kan ydes indtil 10 Millioner som rentefri Laan til Bygning af Aglebeholdere og Møddingssteder. Afdragstiden er 10 Aar regnet fra det andet Aar, efter at Laanet er ydet. Pantebrevene gaar ind foran 1. Prioritet ligesom Høstpantebreve. Grundforbedringsudvalgene har Administrationen, og Lovgivningen paa dette Omraade er da ogsaa en Parallel til Grundforbedringsloven. Det maa vel anses for sandsynligt, at Lovens Maksimumsbeløb forhøjes, hvis Efterspørgslen — der som nævnt hidtil har været meget stor — giver Anledning dertil.

Privilegerede Laan.

Antagelig gaar Lovgivningsmagten videre ad denne Vej med en tilsvarende Lov vedrørende Siloer. Utvivlsomt vil baade den virkende Lov om Ajebeholdere og en kommende Lov om Siloer gøre megen Gavn ved at give Landbrugerne gunstige Vilkaar for Gennemførelse af faglige Forbedringer, der ogsaa af samfundsmæssige Aarsager er ønskelige. Det kan dog ikke undgaa at virke noget ejendommeligt at se Staten indskyde nye privilegerede Laan i Bunden af den ofte temmelig høje Stabel af forskellige Gældsposter i en Landbrugsejendom og paa samme Tid med Akkord- og Gældssaneringslov bortskærer, hvad der kommer til at rage for højt op over Skorstenene.

De nuværende Driftslaaneforeninger, hvis Økonomi ikke har stillet sig alt for gunstigt, skal nu søges afviklet, og en ny Lov af 15. Marts 1939 om Oprettelse af Indkøbsforeninger skal træde i Stedet og forventes at kunne blive af Betydning for det mindre Landbrug. Der stilles af Statslaanefonden for Femaaret 1939—1944 10 Mill. Kr. til Raadighed for Udlaan gennem Indkøbsforeningerne til disses Medlemmers Indkøb af Husdyr og Redskaber. Et Fællesindkøb for Foreningerne kan faa $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. som Driftskapital, og Staten yder $\frac{3}{4}$ pCt. af det udlaante til Foreningernes og Fællesindkøbets Administration.

Loven om Erstatning for Tab ved Mund- og Klovesyge (Lov af 15. Marts 1939) fastsætter Erstatning — dog kun efter Ansøgning og i Trangstilfælde — for døde Kreaturer og Grisesøer efter følgende Skala:

200 Kr.	for	Hornkvæg	over 2 Aar.
100	»	»	fra 1—2 Aar.
50	»	»	under 1 Aar.
100	»	pr. So	(med Grise eller synlig drægtig).

Indtil 2 Mill. Kr. vil yderligere kunne stilles til Raadighed, naar halvt Tilskud præsteres fra en lokal Landbrugsorganisation.

Den nye Æglov af 22. Februar 1939 skal først træde i Kraft den 9. Februar 1940. Loven indfører Kvalitetsbetaling for Æg med tvungen Fradrag for sekunda Æg. Landbrugsministeren faar Bemyndigelse til at fastsætte Mærkning af hver enkelt Leverandørs Æg. Saavel Opkøb af Æg som Udførsel gøres afhængig af Autorisation, og der vil blive fastsat en Afgift herfor efter Behov.

Samtidig aabnes Mulighed for Regulering af Rugeriernes Virksomhed. Ogsaa herfor kan opkræves en Afgift. Indtægterne skal anvendes til Bestridelse af Udgifter til Agitations- og Oplysningsarbejde, og der er og vil blive ansat et Antal Konsulenter eller Kontrolører hertil.

Samme Dag — den 22. Februar 1939 — stadfæstedes en Lov om tilsvarende Foranstaltninger for Forhandling samt Ind- og Udførsel af Fjerkræ. Ogsaa her kræves Autorisation og opkræves en Afgift til den fornødne Kontrol. Der kan fastsættes Bestemmelser om Slagtning, Behandling, Pakning, Forsendelse og Mærkning af Fjerkræ m. m. Særlig Mærkning kræver Dyrslægetilsyn og Autorisation.

De to Love maa tages som et Udtryk for, at de to Produktionsgrenes efterhaanden meget store Omfang har nødvendiggjort en lige saa omfattende og skarp Kvalitetskontrol, som Tilfældet er for Bacon og Smør.

Af Love til Støtte for Landbruget er som sædvanlig i Slutningen af 1938 vedtaget Lov (af 21. December 1938) om Høstpantebreve.

Gælds saneringsloven fra 1936 er sidst ændret 15. Marts 1939, og der kan nu i Henhold til denne Lov anvendes indtil 140 Mill. Kr. til Sanering af Gældsforholdene i Landejendomme. Den Rente, der skal ydes af Gælds saneringslaan, er konjunkturbestemt og kan svinge mellem 6,0 og 1,5 pCt. efter Landøkonomisk Driftsbureauets Forrentningsprocent beregnet paa bogført Værdi. Et Udsving fra 4,5 pCt. paa 1 pro mille faar Renten til at stige eller falde med 2 pro mille. Ved Forrentningsprocenter mellem 4 og 5 svares dog altid 4½ pCt.

Den svage Side ved Saneringsloven er ikke mindst for Tiden det med Afhændelsen af Obligationerne forbundne ret anseelige Kurstab. Dette Kurstab var i Begyndelsen af 1939 meget ringe, men er med det stigende Rentniveau og Pengemarkedets hele Stramning blevet endog særdeles føleligt. Det er beklageligt, at Værdien af den Hjælp, som denne Ambulancetjeneste for Landbruget kan yde, varierer saa stærkt med Obligationskurserne. Da Loven fastsætter, at Finansministeren selv kan bestemme, om han vil lade Obligationerne udtrække eller tilbagekøbe, vil der i Perioder med højt Rentniveau kunne blive en ganske antagelig Skilling i Kursavance for Statskassen, som maa kunne dække en betydelig Del af det eventuelle Rentetab ved den konjunkturbestemte Rente.

Denne Bestemmelse trykker utvivlsomt Kurserne paa $4\frac{1}{2}$ pCts Sanerings-Obligationer, idet man maa regne med, at Obligationskøberne forstaar Udtrækningschaucens Værdi, saa at denne inkluderes i Prisen.

»Udligningsloven« af 10. November med et beregnet Tillæg til Eksportpriserne paa ca. 16 Mill. Kr. i Tiden November—Februar er udførligere omtalt i anden Forbindelse.

Ferieloven vedtoges den 13. April 1939. Der var i Begyndelsen nogen Uklarhed over, hvilke af Landbrugets Medarbejdere, der faldt ind herunder. Som Hovedregel gælder, at hvem der falder ind under Medhjælperloven — med 3 Feriedage pr. Halvaar — ikke kommer ind under Ferieloven. Det er Landbrugets gifte Medarbejdere, Daglejere, gifte Fodermestre m. fl., der berøres af denne Lov.

I 1939 naaede Loven ikke op paa fuld Virkning, dels fordi kun $\frac{1}{3}$ af Ferieaaret faldt ind herunder, dels fordi Feriegodtgørelsen kun var 2 pCt. af Lønnen i det første Aar, medens den i det kommende Aar vil være 4 pCt. af Aarslønnen, svarende til 1 Feriedag pr. Maaned.

Umiddelbart før Jul behandlede Rigsdagen Forslag til fortsat Lovgivning for Kødlovens, Kornlovens og Svine-reguleringslovens Vedkommende.

Forskellige aktuelle Spørgsmaal i 1939.

Valutacentralen og Eksportens Størrelse.

Vore Salgsmuligheder er — navnlig til Tyskland — stærkt afhængige af vore Indkøb, hvilket ogsaa i 1939 lejlighedsvis har affodt livlige Diskussioner. Naar Hjemmeindustriens og Landbrugets berettigede Interesser i denne Anledning skal afvejes mod hinanden paa den politiske Vægtskaal, opstaar naturligvis let Meningsforskelligheder om, hvad der skal forstaas ved god Vægt. Saa længe Begrundelsen for en Begrænsning af Landbrugseksportens Størrelse holder sig til de valutariske Argumenter, er Uenigheden mellem Landbrugets og Industriens ledende Mænd dog næppe særlig dybtgaaende. Men naar de valutariske »Lodder« slipper op, og det er Beskæftigelsesinteresser, der skal afvejes mod Landbrugets Onsker om Eksportmuligheder, stiller Sagen sig anderledes. Saa rejses hele det gamle Stridsspørgsmaal: Valutaordningen og Valutacentralen.

Det synes for Tiden, som om Kronekursen igen for lange Tider er beskikket til at være det centrale Punkt indenfor danske økonomiske Overvejelser, endskont (eller maaske netop fordi) de fleste erkender, at Kronekursen nærmest kun er et indre Fordelingsspørgsmaal. I Tider som de nuværende burde der egentlig kunne findes bedre Anvendelse for ledige Stunder end til at strides om Fordelingen af det forhaandenværende! Dog skal der som bekendt to til at holde Fred, og efter de bedste udenlandske Monstre er det altid »de andre«, der begyndte.

Striden om Kronekursen.

Den nu paany standende Strid om Kronekursen har sin Baggrund i det saakaldte Kanslergadeforlig af 1933, hvor Sterlingkursen fastsattes til 22,50 (omend den blev 22,40 gennem *Hævd*). Da Nationalbanken — eller Regeringen — efter at have fulgt Sterling ca. 8 pCt. nedad under det

stærke Sterlingfald i Dagene omkring Krigens Udbrud, besluttede sig til at lade Kronen følge den formentlig mere stabile Dollar, skete dette under kraftige Protester fra Landbrugets Side. Der stilledes imidlertid Kompensation gennem Lovgivning i Udsigt, og Situationen var endnu omkring det jydskede Delegeretmøde saadan, at vel krævedes Landbruget holdt skadesløst for Kronestigningen, men Landstingsmand *H. Hauch* kunde gøre dette med Ord svarende til de velkendte »so oder so«.

Saa forelagdes imidlertid Lovforslaget om »Foranstaltninger til Udligning af Misforholdet mellem Landbrugets Eksportpriser og Produktionsomkostninger«. De fleste Landmænd vil sikkert mene, at der i Lovens Titel, selv om den ikke er kort, dog burde være tilføjet Ordet »delvis«. Dette Forslag gav i dets endelige Form en Forhøjelse af Eksportpriserne paa 6 pCt. i Tiden fra November til Februar og et Fragttilskud til Korn (men ikke Oliekager) paa 2 Kr. pr. hkg. Lovens Værdi er forudberegnet at ville være ca. 23½ Mill. Kr., nemlig godt 14 Mill. Kr. Prisforhøjelse for Eksporten og op mod ½ Mill. Kr. i Fragtletelse, hvortil kommer ca. 1½ Mill. Kr. Forhøjelse af Hjemmemarkedspriser, ialt ca. 16¼ Mill. Kr. Hertil maa yderligere lægges Værdien af undgaaede Fordyrelser af Landbrugets Raastoffer paa ca. 7¼ Mill. Kr., ialt de foran anførte 23½ Mill. Kr.

Imidlertid er Landmænd foruden at være *Producers* af Landbrugsvarene ligesom andre ogsaa *Forbrugere* af importerede Varer. Landmændenes Indkøb af Importvarer ligger ganske vist næppe paa Højde med den øvrige Befolknings Gennemsnit pro persona, men en forhøjet Sterlingkurs vilde dog nok ogsaa ad denne Vej have listet yderligere nogle Millioner Kr. ud af Landmændenes Lommer igen, selv om de havde taget Omvejen over Husmoderens Budget. Hertil medvirker de øvrige Erhvervsforholdsvis glat fungerende Maskineri til Overvæltning af Byrderne paa de med Hensyn til Prisfastsættelse mindre vel organiserede Erhvervsgrupper, herunder Land-

bruget. Prisstigninger som Følge af højere Sterlingkurs vilde automatisk sætte Arbejdslønningerne op. I dettes Kølvand vilde følge en Serie af de velkendte Skrivelser »Grundet paa de forhøjede Arbejdslønninger og stigende Priser paa saavel importerede som hjemlige Varer ser X-Forening sig desværre nødsaget til at forhøje den gældende Priskurant med 10 pCt.«. Og Sorteper vilde vandre videre, indtil Landbruget atter var Indehaver af dette tvivlsomme Aktiv.

Naar Striden er kommet til at staa saa haardt om dette Spørgsmaal, kan det næppe skyldes, at der sker nogen større yderligere Forurettelse af Landbruget i de tre Maaneder, Loven nu virker. Nej, det, der særlig har bragt Bægeret til at flyde over, er for det første, at der intet Hensyn tages til de lidte Tab i de første Maaneder, og for det andet, at Loven, ikke mindst i Omtalen, har Karakter af et Tilskud, medens det efter Landbrugets Opfattelse drejer sig om Refundering af lidte Tab. Brænder en Mands Hus, plejer man dog ikke at kalde Erstatningen for Tilskud, og betales en Erstatning for Driftstab, er det ikke Sædvane, at det Erstatningsbeløb, der fastsættes, først regnes fra det vilkaarlige Tidspunkt, hvor Forhandlingen om Beløbets Størrelse pr. Maaned afsluttes.

Odensemødet og Husmændenes Udtræden af Landbrugsraadet.

Den Meningsforskel, der i September—November opstod mellem Regeringen og Landbrugsraadet om Kronekursens rette Højde, viste sig at være mere, end Raadets indre Sammenhængskraft kunde holde til. Den 16. November afholdt Husmændene Sendemandsmøde i Aarhus, og i Resolutionen fra Mødet udtaltes bl. a.:

»Landsmødet advarer imod under de nuværende økonomiske Tilstande at forringe Kronens Værdi yderligere, da vort Land derved vil drives ind i en Prisstigning, som først og stærkest vil ramme den mindre bemidlede Del af Befolkningen, for Landbruget vil være uden varig Betydning og for Ungdommen vil give ringe Fremtidsmuligheder.«

Og om Samarbejdet i Landbrugsraadet hed det:

»Landsmødet maa paa det kraftigste protestere imod, at Landbrugsraadets Flertal har forsøgt at paatvinge Husmandsforeningerne Medansvar for et Protestmøde, som vi under de foreliggende vanskelige Forhold for vort Land maa anse for upaakrævet og forkasteligt.«

Odensemødet den 21. November afholdtes imidlertid alligevel med en stor Repræsentation for Landboforeninger og Andelsforeninger og med næsten udelt Tilslutning til Landbrugsraadets Flertals Standpunkt og til Udsendelse af de velkendte Spørgekort til alle Danmarks Landbrugere.

Ret umiddelbart efter fulgte Husmandsforeningernes Opsigelse af Samarbejdet i Landbrugsraadet, medens L. S. og Erhvervsudvalget gav Odensemødets Vedtagelser Tilslutning, dog med Forbehold af, at de med Spørgekortenes Underskrift givne Beføjelser udnyttedes omgaaende.

Hvilken Betydning, Husmændenes Udtræden af Landbrugsraadet vil faa, er svært at forudse. Antagelig forbliver de i de mange Udvalg, hvori Landbrugsraadet er repræsenteret. Ganske vist vil Landbruget i Fremtiden tale med mere end een Røst, men hvad Fællesrøsten maatto tabe i Styrke, kan de enkelte Stemmer maaske genvinde ved en tydeligere og klarere Stemmeføring.

Svinereguleringen.

Svinekortspørgsmaalet maa vel siges at have haft et roligt Aar, navnlig sammenlignet med 1938. Naar de store Efteraarstorme i 1938 saa forholdsvis hurtigt lagde sig, og der blev nogenlunde Ro om dette Spørgsmaal, skyldtes det simpelthen, at der blev Mangel paa Svin i Stedet for Mangel paa Kort. Hertil kan Omflytningen af Kortene have bidraget, men navnlig maa Aarsagen søges i Mund- og Klovesygens Hærgen i Svinebesætningerne, og i at England i Januar Maaned aabnede for et Ekstrakontingent paa 15 000 cwts.

Skønt Slagtingerne har været fuldt saa store i 1939 som i 1938, var det naturligtvis ikke muligt uden forudgaaende Varsel at forøge Eksporten med ca. 15 pCt. Naar Bestanden skal udvides, maa det endog midlertidigt ske ved en Formindskelse af Slagtingerne. Øjeblikkelig Udfyldelse af Kontingentet vilde have forudsat en Reserve paa op mod $\frac{1}{2}$ Mill. Svin. I saa Henseende er andre Lande noget bedre stillet end vi, idet deres Englandseksport udgør en mindre Del af Produktionen end her. En Forhøjelse af de hjemlige Kødpriser vil i saadanne Lande straks frigøre en Del Flæsk til Eksport. Under disse Forhold blev Svinekøret praktisk talt værdiløst, og Englands Ophævelse af Kontingenteringen har naturligtvis virket i samme Retning.

Flæskeprisen i Byerne.

Som sædvanlig har der lydt Beklagelser over for høje Flæskepriser i Byerne, men under disse Forhold har Bebrejdelserne mod Landbruget været særlig umotiverede. Man maa ved Behandling af Spørgsmaalet om Flæskeprisen i Byerne erindre sig den nøje Forbindelse, der er mellem Oksekødsalget og Flæskekødsalget. Landbrugets og hele Samfundets Interesser er her nøje sammenfaldende: Vi skal først og fremmest have spist de Køer, der nødvendigvis maa udskiftes af Besætningerne hvert Aar. Den Udskiftning sker nogenlunde jævnt og er kun i mindre Grad paavirket af Efterspørgsel og Priser.

Det er baade landbrugsmæssigt og samfundsmæssigt uforsvarligt at forøge Flæskeforbruget væsentligt, idet dette — da vort Kødforbrug paa Forhaand er stort — uvægerligt vilde gaa ud over Forbruget af Oksekød med det Resultat, at en større Del af Oksekødet havnede i Destruktionskedlerne og kun lod sig udnytte industrielt.

Andre Husdyrbrugsspørgsmaal.

Høsteavlens. Navnlig i Aarets første Maaneder drøftede Hesteavlens Folk den efter manges Mening

truende Overproduktion af Heste, som de senere Aars forholdsviis gode Hestepriser maatte frygtes at give Anledning til.

Tilhængere af tvungen Kaaring, hvoraf der utvivlsomt er adskillig flere nu end for nogle Aar siden, har energisk hævdet, at den tvungne Kaaring er Vejen til en samtidig Begrænsning af Produktionen og Højnelse af Kvaliteten.

Der har ogsaa været Kompromisforslag fremme baade om en Afgift paa Hingste og en Afgift paa Hopper, men endnu staar det hen i det uvisse, hvilken Vej man vælger at gaa, eller om man muligviis under Hensyn til de for Tiden herskende usikre Forhold helt undlader at begive sig ud paa nye Veje.

Mund- og Klovesygen. Mund- og Klovesyge-Epidemien, hvis Raseren væsentligt faldt i Fjor, viste det for Epidemier hyppige Forhold, at Forløbet efterhaanden blev mildere baade med Hensyn til Angrebets Voldsomhed indenfor de enkelte Besætninger og med Hensyn til Smitsomheden, saaledes at de først angrebne Distrikter — Sønderjylland — rantes haardest.

Først i Begyndelsen af 1939 kunde der paany lukkes op for Eksportmarkederne efter en Lukning paa et Aars Tid, og det siger sig selv, at en saa lang Tids Standsning af den normale Handel fra Eksportmarkederne har givet Anledning til væsentlige Tab for Producenterne.

Desuden maa regnes med direkte Mælketab, Tab ved Dodelighed og Tab paa Udsættere som Følge af Mund- og Klovesygens Eftervirkninger. Herved kommer det beregnede Tab alene for Sønderjylland op i Nærheden af 10 Mill. Kr. For en i Forvejen ikke alt for velstillet Landsdel kan et saa betydeligt Tab være haardt nok at bære. Erstatningsloven gav kun Dækning for den mindste Del af disse Tab.

Iovrigt arbejdedes i Aarets første Trediedel kraftigt paa at undgaa en Gentagelse af de store Mund- og Klovesyge-Epidemier, idet Landbrugsministeriet bevilligede

Midler til Vaccinering af 60 000 Dyr i Besætninger i Sønderjylland, saaledes at der blev dannet et Spærrebælte tværs over Landsdelen. Et saadant Spærrebælte kan ventes at være effektivt ved en Indvandring Syd fra som sidst, men vil ikke betyde stort ved en Genopblussen af Sygdommen indenfor Landets Grænser.

Maaske kan der dog være Haab om, at den nye Vaccine vil vise sig at være saa effektiv, at den sidste store Epidemi i 1939 virkelig bliver den *sidste*, eller i hvert Fald den *sidste store* Mund- og Klovesyge-Epidemi i Danmark.

Den kunstige Sædooverføring har i 1939 haft betydelig Fremgang og er allerede nu en Faktor, der maa regnes stærkt med i Kvægavlen og da særlig Elitekvægavlen. Der er i 1939 en Snes nye Foreninger, der anvender den kunstige Sædooverføring og saavidt vides med meget tilfredsstillende Resultat. Fra Forsøgslaboratoriet er udsendt en Beretning om Forsøg hermed, og Forsøgsresultaterne kan kun animere til at gaa videre ad den Vej.

Nye Forsøgsstationer.

I 1939 kom to nye Forsøgsstationer i Gang eller rettere sagt: oprettedes en ny og genoprettedes en gammel Forsøgsstation, nemlig henholdsvis Stationen i St. Jyndevad og Aarslev Forsøgsstation.

Aarslev skal hovedsagelig beskæftige sig med Planter, der kan tjene som Raastoffer til industriel Forarbejdning, saasom Tobak, Medicinalplanter o. s. v. At der tillige har kunnet oprettes en Forsøgsstation i Sønderjylland, vil sikkert ikke mindst i sønderjydske Kredse blive hilst med megen Tilfredshed.

Jordbrugernes Julehilsen til Finland.

Indsamlingen af Fødevarer paabegyndtes kun ca. 10 Dage før Jul, men fik en saadan Modtagelse, at Antallet af disponible Jernbanevogne strakte kortere end Viljen til at

give. I en Mørketid som denne gør det godt at se andre menneskelige Egenskaber udfolde sig end Hadet og Egoismen. — Men maatte dog saadanne Hjælpeaktioner være overflødige i Aaret, der kommer!

Det er Skik at afbilde Aaret, der rinder ud, som en gammel, udslidt Mand, der maa vige for et muntert, sorgløst Barn. Der er vel desværre intet Haab om, at de Byrder, der vil blive lagt paa 1940's Skuldre, bliver lettere end 1939's. Den Aand, der nu er raadende i store Dele af Europa, lader sig næppe forandre pludselig. Krigens Rædsler og Savn er aabenbart endnu en Gang en nødvendig Anskuelsesundervisning for at give Folkene Forkærlighed for Freden.

For dansk Landbrug maa Ønskerne ved Aarsskiftet være: Taaelige Eksistensvilkaar i 1940. Ingen indenfor Landbruget venter eller gør Krav paa gyldne Tider for dette Erhverv i Aaret, der kommer, men Kravet om, at alle skal være med til at dele Tidens Modgang, har en saadan Sangbund blandt danske Landmænd, at det i Længden vil blive svært at sidde det overhørigt. Man maa ikke forvente, at Landbruget i Tiden, der kommer, med Sindsro vil se paa, at Erhvervsgruppe efter Erhvervsgruppe gennem Lønstigning eller Prisstigning holdes eller holder sig skadesløse for de Byrder og Tab, som Krigen paafører det danske Samfund. Jo flere Erhverv eller Dele af Befolkningen, der helt eller delvis unddrager sig Vanskelighederne, desto tungere vil disse ramme de øvrige.

Vis Samfundssind har været Løsenet i dette Efteraar. Skal der naas Resultater med dette velklingende Slagord i det kommende Aar, maa alle Forsøg — fra oven eller fra nedden — paa at opnaa Fordele paa andres Bekostning møde en mere ublid Skæbne end hidtil. Ingen kan med Rette forlange at blive holdt skadesløs!

En Appel til Landbruget om at udvise Samfundssind vil næppe nogensinde være forgæves, men der maa bag den ligge et ærligt Ønske om at lade alle Erhverv trække paa lige Hammel.